

Is het een teken van volwassenheid? In ieder geval is het een verschijnsel waar normaal gesproken vele decennia overheen gaan: de groei van zeldzame varens en andere specifieke muurplanten op kademuren. Beleef Vathorst ging kijken in de Markenhaven met journalist en natuurliefhebber Joop de Wilde en met varen-specialist Harry Roskam van Naturalis. En we waren getuige van een primeur!

MARKENHAVEN HEEFT GROEIZAME KADES:

‘Koester deze zeldzame varens!’

De mannen stonden in juni 2014 wel even gek te kijken, toen de werkgroep Wilde Planten van de Koninklijke Nederlandse Vereniging voor Veldbiologie, Afdeling Amersfoort, op verzoek van de stadsecoloog Renée van Assema van de gemeente Amersfoort onderzoek ging doen naar de begroeiing van de kademuren, uit de eerste bouwfase van De Laak. ‘We wisten inderdaad niet wat we zagen; zo’n enorme variëteit aan varens hier’, zegt Joop de Wilde. ‘Begin 2014 hadden we al

een proefronde gemaakt. We vonden wel varens, maar zeker niet zoveel als nu. Dus in 2,5 jaar zijn er enorm veel bij gekomen.’

TIEN JAAR JONG

Joop de Wilde bekeek daarna ook Laak 2 en vond daar wel veel planten, maar geen varens. Hij kwam tot de conclusie dat, het ontbreken van varens daar vooral te wijten is aan het feit dat er in dat deel van Vathorst een groen talud tussen de straat en

de bruggen is aangelegd. Ook wist men in eerste instantie niet precies hoe het kan dat de Markenhaven vol staat met verschillende type varens. De haven is tenslotte nog maar een jaar of tien jong, terwijl muurplanten vaak pas na een jaar of dertig voorkomen op soortgelijke kademuren. De Wilde: ‘Dit zie je op de kades in de historische binnensteden Amersfoort, Amsterdam, Delft of Leiden. Dat verwacht je in een nieuwbouwwijk niet zo snel.’

En dat niet alleen: een aantal van de varens dat er staat, is behoorlijk tot zeer zeldzaam. ‘De straten in de eerste bouwfase van De Laak sluiten rechtstreeks aan op de kade. De muren zijn gemetseld met kalkrijke mortel. Ook hellen de kademuren hier ongeveer 5 graden achterover’, weet Harry Roskam. Dat alles, in combinatie met de relatief open voegen en de ‘zurige’ regen, zorgt er uiteindelijk voor dat deze varens nu al voorkomen, denken de varendeskundigen.

Op de kop van de Markenhaven beginnen we met onze gang langs de varens. De eerste die we aantreffen is de Mannetjesvaren. ‘Die soort komen we vrij veel tegen’, merkt de Wilde op. ‘Om te onderscheiden welke varen het is, moet je onder andere goed kijken naar de vorm van de sporenhooptjes op de achterzijde van het blad.’ Even verderop treffen we de tongvaren aan, een beschermde soort. ‘Kijk, deze heeft langgerekte donkere strepen achterop het blad.’ De Wilde pakt zijn loep erbij om het nog

beter te laten zien. ‘De tongvaren is beschermd, maar we komen ‘m steeds vaker tegen.’ De volgende bijzondere varen waar we voorbij gaan, is de olifantslurf-varen. De Wilde weet dat dit de tweede vindplaats is in Nederland van deze varensoort. Roskam beaamt De Wildes woorden. ‘Deze is super-zeldzaam!’

Even ontstaat er discussie tussen de beide heren, als we een naaldvaren aantreffen. ‘Dit is een Stijve naaldvaren’, zegt De Wilde aanvankelijk. Roskam corrigeert hem: ‘Nee nee, dit is de Zachte naaldvaren.’ Na enige discussie worden de heren het er over eens dat het inderdaad een Stijve naaldvaren is. We passeren de Zwartsteel (‘Uit de familie van de streepvarens’) en dan... dan treffen de heren een nieuwe soort aan. ‘Kijk, hier staat de eikvaren’, roept Roskam uit. ‘Is het een Gewone- of een Brede eikvaren?’, vraagt De Wilde hem. ‘Een gewone. We hadden hier tot nu toe tien varens ontdekt, maar dit is dus nummer elf.’ Een bijzonder moment voor deze varenliefhebbers.

HEEL BIJZONDER

Een andere zeldzame varen die we aantreffen, is de Glansschildvaren. De Wilde: ‘Daarvan zijn er misschien twee of drie exemplaren ooit in het wild

gevonden in Nederland! We komen nog een Steenbreekvaren (‘een heel mooi slank varentje’) en de Geschubde mannetjesvaren (‘deze was heel zeldzaam, maar zien we steeds vaker’) tegen.

Roskam en De Wilde zijn het er over eens: het is heel bijzonder wat er in onze wijk gebeurt. ‘Ik zou tegen de Vathorsters willen zeggen: wees er alsjeblieft trots en heel zuinig op! De Amersfoortse binnenstad kent ook bijzondere varens en de bewoners beschermen de planten en blijven er af. Als Vathorsters weten wat voor bijzonders hier groeit, dan gaan ze dat koesteren!’

WELKE SOORTEN VARENS GROEIEN IN DE LAAK?

Olifantslurfvaren, Mannetjesvaren, Geschubde mannetjesvaren, Mannetjesvaren (tuinvariant), Tongvaren, Tongvaren (tuinvariant), Stijve naaldvaren, Glansschildvaren, Muurvaren, Steenbreekvaren, Smalle ijzervaren, Gewone eikvaren en Zwartsteel.